

Kommunal avfallsplanering

Vägledning om tillämpningen av
Naturvårdsverkets föreskrifter
om kommunala avfallsplaner om
förebyggande och hantering av
avfall

Kommunal avfallsplanering

Vägledning om tillämpningen av Naturvårdsverkets
föreskrifter om kommunala avfallsplaner om
förebyggande och hantering av avfall

Maj 2023

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-7111-0

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2023

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2023

Omslag: bild: johner.se/Plattform

Vägledningen till Naturvårdsverkets föreskrifter upprättades 2017¹ och en större uppdatering av vägledningen gjordes 2023 och samtliga avsnitt reviderades. Vägledningen är nu ett levande dokument som kontinuerligt uppdateras med nytt material.

De senaste revideringarna listas nedan.

Aktuell version av vägledningen med information om uppdateringar finns här:
[Regler om kommunal avfallsplanering](#) (naturvardsverket.se)

Tabell över ändringar i vägledningen

Utgåva nr.	Kapitel – avsnitt	Datum
2	Förord och sammanfattning	2023-05-05
2	Kapitel 1. Om vägledningen	2023-05-05
2	Kapitel 2. Regler om avfallsplanering	2023-05-05
2	Kapitel 3. Om föreskrifterna	2023-05-05
2	Kapitel 4. Vägledning till föreskrifterna	2023-05-05

¹ Naturvårdsverket (2017)

Förord

Denna vägledning till Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) uppdaterades under 2023 för att vara i linje med aktuell lagstiftning på avfallsområdet. Vägledningen har i samband med uppdateringen gjorts om till ett levande dokument och de olika kapitlen och avsnitten har numrerats för att göra det lättare att hitta i dokumentet.

Huvudmålgrupp för vägledningen är kommunerna, som är ansvariga för att ta fram den kommunala avfallsplanen. En annan målgrupp är länsstyrelserna som bland annat ska sammanställa kommunernas planer och delta i samråd. Det är vår förhoppning att denna vägledning ska underlätta arbetet och på så sätt bidra i arbetet med att verka för avfallshierarkin. I januari 2023 publicerades även Naturvårdsverkets vägledning till 21 § i NFS 2020:6 om att informera hushåll om åtgärder för att förebygga avfall, vilken utgör ett komplement till denna vägledning.²

Avdelningschef kretsloppsavdelningen

Ingela Hiltula

² (a) Naturvårdsverket (2023)

Innehåll

FÖRORD	4
SAMMANFATTNING	7
SUMMARY	8
1. OM VÄGLEDNINGEN	9
1.1. Förändringar jämfört med tidigare vägledning	9
1.2. Så här har vägledningen tagits fram	10
2. REGLER OM AVFALLSPLANERING	12
2.1. EU om avfallsplaner och program för förebyggande	12
2.2. Nationell avfallsplan och program för att förebygga avfall	12
2.3. Regional avfallsplanering	13
2.4. Kommunal avfallsplan	13
3. OM FÖRESKRIFTERNA	15
4. VÄGLEDNING TILL FÖRESKRIFTERNA	18
4.1. Syfte, mål, åtgärder och styrmedel	18
4 § Syfte med kommunens avfallsplan	18
5 § Mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall	19
6 § Nedskräpning	23
7 § Så ska mål och åtgärder tas fram	25
8 § Styrmedel	27
9 § Uppföljning	28
4.2. Framtida insamlingssystem och anläggningar	29
10 § Bedömning av insamlingssystem, anläggningar och avfallsflödenas framtida utveckling	29
11 § Koppling till fysisk planering	31
4.3. Beskrivning av nuläge	32
12 § Beskrivning av förhållandena i kommunen	32
13 § Uppgifter om avfall som kommunen ansvarar för	32
14 § Uppgifter om avfall som kommunen inte ansvarar för	34
15 § Anläggningar	35
16 § Uppföljning av föregående plan	36
4.4. Nedlagda deponier	36
17 § Nedlagda deponier	36
4.5. Samråd och miljöbedömning	37
18 § Samråd	37
19 § Miljöbedömning av planer och program	39
20 § Funktioner som medverkat vid framtagandet	40
4.6. Lämnande av information och uppgifter	41

21 § lämnande av information till hushållen	41
22 § Lämnande av uppgifter till länsstyrelsen	42
23 § Länsstyrelsens samanställning	42
24 § Lämnande av uppgifter till Naturvårdsverket	43
KÄLLHÄNVISNING	45

Sammanfattning

Detta är en vägledning till Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. Vägledningen innehåller också information om olika aspekter att ta hänsyn till vid framtagandet av en kommunal avfallsplan. Vidare finns en beskrivning av de regler som styr avfallsplaneringen.

Huvudmålgrupp är kommunerna, som är ansvariga för att ta fram den kommunala avfallsplanen. En annan målgrupp är länsstyrelserna som har en viktig roll i den kommunala avfallsplaneringen. Länsstyrelsen ska bland annat sammanställa kommunernas planer och bör delta vid samråd samt ges möjlighet att yttra sig angående miljöbedömningen enligt kriterierna i miljöbalkens 6 kapitel samt miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Med föreskrifterna och vägledningen vill Naturvårdsverket att kommunerna ska lägga stort fokus på avfallsförebyggande åtgärder, vilket bland annat framgår av rubriken till föreskrifterna. Paragraferna är ordnade så att krav på mål och åtgärder kommer först. Detta för att visa att det viktiga med planerna är att redovisa vad som behöver hända med avfallsarbetet i kommunen, inte att beskriva nuläget. Vidare lägger föreskrifterna och vägledningen stor vikt på samverkan inom kommunen, såväl som med andra aktörer i arbetet med att ta fram planen. En god samverkan under hela processen med att ta fram ny eller reviderad avfallsplan höjer kvaliteten och ökar förankringsgraden av planen liksom sannolikheten att åtgärderna i avfallsplanen kommer att genomföras.

Till länsstyrelsen ska kommunen bland annat redovisa uppgifter om mål, åtgärder och styrmedel. Det är viktigt för att länsstyrelsen ska kunna följa upp om de kommunala avfallsplanerna innehåller mål och åtgärder i enlighet med de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Länsstyrelsen ska också sammanställa och på begäran lämna uppgifter till Naturvårdsverket. Syftet med länsstyrelsens sammanställning till Naturvårdsverket är att den ska utgöra ett underlag till nya nationella strategier och planer.

Vid uppdateringen av föreskrifterna 2020 infördes två nya paragrafer för att uppfylla krav i EU:s avfallsdirektiv. De nya paragraferna innebär en skyldighet för kommunerna att lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder samt att kommunen på begäran ska lämna uppgifter till Naturvårdsverket om avfallsförebyggande åtgärder, hantering av avfall, samt resultatet av avfallshanteringen.

Summary

This is a guide to the Swedish Environmental Protection Agency's regulations (NFS 2020:6) on municipal waste plans for the prevention and management of waste. The guide also contains information on various aspects to consider when developing a municipal waste plan. Furthermore, it describes the rules governing municipal waste planning.

The main target group is the municipalities, who are responsible for developing the municipal waste plan. Another target group is the county administrative boards, who play an important role in municipal waste planning. The county administrative board must, among other things, compile the municipalities plans and should participate in consultations as well as be given the opportunity to express their opinions regarding the environmental assessment according to the criteria in Chapter 6 of the Environmental Code and in the Environmental Assessment Ordinance (2017:966).

With these regulations and guidance, the Environmental Protection Agency wants the municipalities to focus on waste prevention measures, which is evident from the title of the regulations. The paragraphs are organized so that the requirements for goals and measures come first. This is to stress that the important thing about the plans is to report what needs to be developed concerning the waste management in the municipality, not to describe the current situation. Furthermore, the regulations and guidance place great emphasis on collaboration within the municipality, as well as with other stakeholders in the process of developing the plan. Good cooperation throughout the process of developing a new or revised waste plan increases the quality and level of support for the plan, as well as the likelihood that the measures in the waste plan will be implemented.

Among other things, the municipality must report information on goals, measures, and control instruments to the county administrative board. This is important for the county administrative board to be able to follow up on whether the municipal waste plans contain goals and measures in accordance with the national environmental objectives and other relevant objectives, targets, strategies, and plans. The county administrative board must also compile and, upon request, provide information to the Environmental Protection Agency. The purpose of the county administrative boards compilation for the Environmental Protection Agency is for it to serve as a basis for new national strategies and plans.

In the 2020 update of the regulations, two new paragraphs were introduced to meet requirements according to the waste framework directive. The new paragraphs entail an obligation for municipalities to provide information to households about waste prevention measures, and that the municipality, upon request, must provide information to the Environmental Protection Agency about waste prevention measures, waste management, and the results of waste management.

1. Om vägledningen

Detta är en vägledning till bestämmelserna i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2020:6) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall. Vägledningen innehåller också information om olika aspekter att ta hänsyn till vid framtagandet av en kommunal avfallsplan. Vidare finns en beskrivning av de regler som styr avfallsplaneringen.

Huvudmålgrupp är kommunerna, som är ansvariga för att ta fram den kommunala avfallsplanen. En annan målgrupp är länsstyrelserna som bland annat ska sammanställa kommunernas planer. Länsstyrelsen bör också delta vid samråd samt ges möjlighet att yttra sig angående miljöbedömningen enligt kriterierna i miljöbalkens 6 kapitel, samt miljöbedömningsförordningen (2017:966).

1.1. Förändringar jämfört med tidigare vägledning

Europeiska unionens råd beslutade 2018 om revideringar i avfallslagstiftningen genom det så kallade avfallspaketet.³ Målet med ändringarna var bland annat minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering.

Genomförandet av avfallspaketet har lett till en del lagändringar inom avfallsområdet på nationell nivå och dessa har beaktats i samband med uppdateringen av vägledningen. Utöver genomförandet av avfallspaketet har ytterligare ändringar av bestämmelser gjorts som påverkar kommunernas ansvar och de kommunala avfallsplanerna.

Förändringarna i lagstiftningen gäller bland annat:

- Förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar ersattes 2017 av miljöbedömningsförordningen (2017:966).
- Den tidigare benämningen hushållsavfall ersattes 2020 i miljöbalken av den EU-gemensamma benämningen kommunalt avfall.⁴ Införandet av kommunalt avfall i den svenska lagstiftningen har även inneburit förändringar i kommunens ansvar.
- En annan förändring som berört kommunerna är att kommunerna fick ta över insamlingen och behandlingen av returpapper från 2022 då producentansvaret avskaffades.

³ Europeiska unionens råd (2018)

⁴ Begreppet kommunalt avfall återfinns i 15 kap. 3 § miljöbalken och är en del av införandet av artikel 3 punkt 2b i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851.

- Det har också skett förändringar avseende ansvaret för bygg- och rivningsavfall i och med att kommunerna från och med 2023 har ansvar för bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet.⁵
- Kommunen kommer också att överta ansvaret för insamlingen av förpackningsavfall från hushåll och vissa verksamheter från och med 2024.
- Krav på obligatorisk insamling av bioavfall införs 2024.

Mot bakgrund av utökade krav i det reviderade avfallsdirektivet⁶ på att tillhandahålla information om medlemsstaternas avfallsförebyggande arbete och på vilka uppgifter som ska redovisas i avfallsplanen behövde föreskrifterna om kommunala avfallsplaner uppdateras, vilket skedde 2020. Två nya paragrafer infördes: dels en skyldighet för kommunerna att lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder, dels en bestämmelse om att kommunen på begäran ska lämna uppgifter om avfallsförebyggande åtgärder, hantering av avfall, samt resultatet av avfallshantering jämfört med avfallsplanen.

För att underlätta läsningen och ange utgångspunkterna inleds de reviderade föreskrifterna också med ett nytt avsnitt med två nya upplysningsbestämmelser (1–2 § Inledande bestämmelser). En justering av paragrafnumreringen i vägledningen har därför också genomförts för att överensstämja med föreskriften.

1.2. Så här har vägledningen tagits fram

Framtagandet av vägledningen till föreskrifterna 2017

De ursprungliga föreskrifterna och vägledningen togs fram efter samråd med en rad olika aktörer såsom kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter och branschorganisationer. Behovet av ändringar diskuterades också i Avfallsrådet, som är Naturvårdsverkets expertstöd för avfallsfrågor. Ett viktigt underlag var också den uppföljning om kommunal avfallsplanering som Naturvårdsverket genomförde under år 2014.

När den ursprungliga vägledningen togs fram 2017 gjordes bland annat en uppföljning av kommunernas avfallsplanering. Uppföljningen bestod av flera delar. Dels skickades en enkät ut till samtliga kommuner under sommaren 2014. Enkäten besvarades av 43 procent av kommunerna, och svaren bedömdes vara representativa för hela landet sett till storlek och länstillhörighet. För de kommuner som inte besvarade enkäten samlades uppgifter om beslutsår för avfallsplanerna in genom en webbundersökning. Som komplement till enkätundersökningen genomfördes djupintervjuer med några kommuner.

Kommunenkenkäten innehöll frågor om:

- hur planerna togs fram
- innehållet i planerna

⁵ Se, 15 kapitlet 20–20 a §§ miljöbalken.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2018/851/EU

- uppfyllelse av föreskrifterna och allmänna råden
- behov av ändringar

En enkätundersökning gjordes också bland länsstyrelserna: Enkätundersökning om länsstyrelsens roll i kommunal avfallsplanering med frågor om hur länsstyrelserna arbetar med avfallsplanering och behovet av ändringar i reglerna.⁷

Naturvårdsverket höll sex referensmöten vid framtagandet av den ursprungliga vägledningen 2017. Det första referensmötet hölls i december 2014 då resultatet från uppföljningen redovisades och ett första utkast till föreskrifter och vägledning diskuterades. Under år 2015 genomfördes ytterligare fem möten. Ett av dessa möten var ett brett referensmöte i november med aktörer från myndigheter, kommuner, länsstyrelsen och branschen där ett utkast till föreskrifter och vägledning diskuterades.

Naturvårdsverket tog också fram en konsekvensanalys till föreskrifterna. I denna beskrevs motiven och konsekvenserna för respektive bestämmelse. Som en del av konsekvensanalysen fick fem kommuner göra en bedömning av hur arbetsbördan vid framtagandet av planen skulle påverkas med de föreslagna ändringarna. Deras svar finns sammanställda i konsekvensanalysen.

Föreskrifterna och vägledningen remitterades externt under 2016.

Remissinstanserna bestod av berörda myndigheter samt ett urval av länsstyrelser, kommuner och miljöförbund, bransch- och intresseorganisationer samt företag. De synpunkter på vägledningen och författningskommentarer som inkom under remissförfarandet beaktades vid framtagande av vägledningen.

⁷ Naturvårdsverket (2015)

2. Regler om avfallsplanering

Nedan beskrivs reglerna för avfallsplanering på lokal, regional och nationell nivå. Viktigt att notera är att bestämmelserna kan ändra sig över tid och att verksamhetsutövaren alltid har ansvar för att känna till gällande lagstiftning.

2.1. EU om avfallsplaner och program för förebyggande

Enligt artikel 28 i avfallsdirektivet 2008/98/EG⁸ ska medlemsstaterna se till att nationella behöriga myndigheter fastställer en eller flera avfallsplaner. Avfallsplanerna ska var för sig eller i kombination omfatta den berörda medlemsstatens geografiska territorium. Enligt artikel 29 i direktivet ska medlemsstaterna även upprätta avfallsförebyggande program. Programmen kan antingen ingå i avfallsplanerna eller fungera som separata program. I artikel 30 framgår att medlemsstaterna ska säkerställa att avfallsplanerna och de avfallsförebyggande programmen utvärderas åtminstone vart sjätte år och ses över vid behov.

2.2. Nationell avfallsplan och program för att förebygga avfall

Naturvårdsverket ansvarar för att ta fram föreskrifter och vägledning, inklusive tillsynsvägledning, inom avfallsområdet. Naturvårdsverket samverkar med länsstyrelser och kommuner för att främja och stödja tillsynsarbetet. I Naturvårdsverkets ansvar ingår även att se till att det finns en nationell avfallsplan och ett program för att förebygga uppkomsten av avfall. Naturvårdsverkets roll i den kommunala avfallsplaneringen är att ta fram föreskrifter och vägledning om vad den kommunala avfallsplanen ska innehålla. Regler om nationell avfallsplanering finns i 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614).

Havs- och vattenmyndighetens [Åtgärdsprogram för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön](#) är ett nationellt program med syfte att på sikt uppnå god miljöstatus i Nordsjön och Östersjön. Några av åtgärderna i programmet handlar om att förebygga och hantera marin nedskräpning. Naturvårdsverket ansvarar för åtgärd 22 i programmet, medan kommunerna har ansvar för åtgärd 23 (se avsnitt 4, 6 §). Åtgärd 22 innebär bland annat att Naturvårdsverket ska bedriva strategiskt arbete genom att inkludera marint skräp i relevanta avfallsplaner och program. Åtgärden

⁸ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2008/98/EG

innebär också att materialströmmar av plast behöver prioriteras och styrmedel utredas i syfte att minska plastskräp i den marina miljön.⁹

2.3. Regional avfallsplanering

Regler om regional avfallsplanering finns i 9 kap. 7–9 §§ avfallsförordningen (2020:614). Där framgår bland annat att länsstyrelsen ska göra en sammanställning över de kommunala avfallsplanerna. Sammanställningen ska överlämnas till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om hur sammanställningen ska utformas och när den ska överlämnas.

Utöver det ansvar som anges i avfallsförordningen har länsstyrelsen även en roll i att delta i samråd om avfallsplan och tillhörande miljöbedömningar. Därutöver har länsstyrelsen en roll i att allmänt vägleda, inspirera och motivera kommunerna i arbetet med kommunal avfallsplanering, samt verka för att samarbetet mellan kommunerna underlättas.

2.4. Kommunal avfallsplan

Riksdagen beslutade år 1990 att kommunerna ska ta fram kommunala avfallsplaner. Kommunens skyldighet framgår av 15 kap. 41 § miljöbalken (1998:808). Avfallsplanen utgör tillsammans med kommunens lokala föreskrifter om avfallshantering renhållningsordningen för kommunen. Av 15 kap. 42–45 §§ miljöbalken framgår hur en renhållningsordning ska upprättas och vilka krav som gäller vid upprättandet, exempelvis kraven på samråd och utställning.

Närmare bestämmelser om kommunala avfallsplaner finns i 9 kap. 4–10 §§ i avfallsförordningen. Där anges att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om vad den kommunala avfallsplanen ska innehålla och skyldighet för kommunerna att lämna information om innehållet i avfallsplanen. Vidare ska kommunerna skicka en kopia av avfallsplanen till länsstyrelsen. Avfallsplanen ska ses över minst var fjärde år och uppdateras vid behov. När avfallsplanen ändras ska kommunen genast underrätta länsstyrelsen om ändringen enligt 9 kap. 8 § avfallsförordningen. Innan kommunfullmäktige antar en ny eller reviderad renhållningsordning ska kommunen dels samråda på lämpligt sätt, dels ställa ut förslaget för att ge möjlighet för berörda aktörer att lämna synpunkter. Detta gäller även vid uppdateringar och ändringar av planen.

I 9 kap. 4–5 §§ avfallsförordningen finns krav om att den kommunala avfallsplanen ska innehålla särskilda avsnitt om förpackningar respektive returpapper med uppgifter om platser för insamling av dessa avfallslag. Enligt bestämmelserna ska planen även innehålla uppgifter om åtgärder för att förebygga att förpackningsavfall och returpapper uppstår och åtgärder för att främja återanvändning av förpackningar. Planen ska dock inte omfatta sådana flaskor eller

⁹ Havs- och vattenmyndigheten (2021)

burkar som ingår i ett retursystem och omfattas av förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

3. Om föreskrifterna

Med föreskrifterna vill Naturvårdsverket att kommunerna ska lägga mer fokus på avfallsförebyggande åtgärder. Detta framgår bland annat av den ändrade rubriken men även av ordningen på paragraferna, så att krav på mål och åtgärder nu kommer först. Detta för att visa att det viktiga med planerna är att redovisa vad som behöver hända med avfallsarbetet i kommunen, inte att beskriva nuläget. Vidare lägger föreskrifterna och vägledningen stor vikt på samverkan inom kommunen, såväl som med andra aktörer i arbetet med att ta fram planen.

Förändringar i samband med framtagande av föreskriften (NFS 2017:2) 2017:

- Avfallsplanens syfte ska beskrivas.
- Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer.
- Mål och åtgärder för nedskräpning har tillkommit.
- Kommunerna ska redovisa de styrmedel man planerar att använda för att implementera mål och åtgärder.
- Begreppet hushållsavfall ersattes i föreskrifterna av begreppet avfall som kommunen ansvarar för vid uppdateringen 2017 för att tydliggöra att kommunen ansvarar för både hushållens avfall och avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter.

Föreskrifterna kompletterades också med krav om att bedöma behovet av ändringar i insamlingssystem och anläggningar för att hantera framtida förändrade avfallsflöden och bättre koppla ihop fysisk planering med avfallsplanering.

Nulägesbeskrivningen, som många kommuner tidigare upplevt som tids- och resurskrävande i arbetet med att ta fram avfallsplaner har förenklats genom att:

- Kommunen själv avgör vilka uppgifter som har betydelse för att ta fram en beskrivning av de förhållanden som påverkar avfallets mängd och sammansättning.
- Färre krav på uppgifter om anläggningar som finns inom kommunen.

Samverkan under hela processen med att ta fram avfallsplanen höjer kvalitet och ökar förankringsgraden av planen liksom sannolikheten att åtgärderna i avfallsplanen kommer att genomföras. För att involvera fler funktioner och verksamheter inom kommunen, men också andra kommuner och myndigheter samt aktörer inklusive allmänheten, i framtagandet av avfallsplanen har föreskrifterna kompletterats med krav om att:

- De aktörer som deltagit i samråd vid framtagandet av avfallsplanen ska anges.
- De olika funktioner/verksamheter i kommunen som medverkat vid avfallsplanens framtagande ska redovisas.

Reglerna om vilka uppgifter som kommunen ska lämna till länsstyrelsen har ändrats för att tydliggöra att syftet med lämnade uppgifter är att följa upp om de kommunala avfallsplanerna innehåller mål och åtgärder som utgår från de nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer.

Då de uppgifter som kommunerna förväntas lämna till länsstyrelsen har ändrats påverkas också innehållet i den sammanställning länsstyrelsen förväntas lämna till Naturvårdsverket. Ett syfte med länsstyrelsens sammanställning till Naturvårdsverket är att den ska utgöra ett underlag till nya nationella strategier och planer. I detta sammanhang är det i första hand planens mål och åtgärder som är av intresse, samt aktualiteten av planerna. Ett annat syfte är att länsstyrelsen ska kunna bedöma utvecklingen av avfallshanteringen i länet och i vilken grad planerna bidrar till att nå regionala och nationella mål inom avfallsområdet.

Nytt från 2017 är också att sammanställningen av kommunernas planer bara behöver lämnas över på begäran från Naturvårdsverket. Närmare anvisningar om hur sammanställningen bör göras kommer Naturvårdsverket att lämna till länsstyrelserna.

Förändringar som tillkom i samband med uppdateringen av föreskriften (NFS 2020:6) 2020:

- Föreskrifterna inleds med ett nytt avsnitt med två nya upplysningsbestämmelser för att underlätta läsningen och ange utgångspunkterna.
- Den inledande bestämmelsen i avsnittet om avfallsplanens syfte, 4 § (tidigare 2 §), har kortats.
- En ny punkt om att avfallsplanen ska innehålla information om vilka investeringar och andra ekonomiska resurser som behövs för att tillgodose behov av förändringar avseende insamlingssystem och anläggningar har införts i 10 § (tidigare 8 §). Tillägget föranleds av den skärpta skrivningen i artikel 28.3c avfallsdirektivet¹⁰ som gäller bedömningen av behovet av ekonomiska investeringar.
- Ändringar i 6 kap. miljöbalken 2017 och miljöbedömningsförordningen (2017:966), har lett till att 19 § (tidigare 17 §) har ändrats. Bestämmelsen gäller krav på uppgifter om strategisk miljöbedömning.
- För att öka medvetenheten om avfallsförebyggande ska kommunerna informera hushållen i kommunen om olika avfallsförebyggande åtgärder som kan vidtas och nyttan av att vidta sådana åtgärder. Ett avsnitt med en paragraf (21 §) om kommunens skyldighet att lämna information om avfallsförebyggande åtgärder har därför införts.
- En ny bestämmelse om att Naturvårdsverket kan begära in uppgifter från kommunen har införts (24 §). Uppgifterna gäller avfallsförebyggande åtgärder samt åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning. Uppgifter om den

¹⁰ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2018/851/EU

avfallshantering som bedrivs i kommunen samt resultatet av avfallshanteringen jämfört med planen kan också begäras in av Naturvårdsverket. Uppgifterna behövs som underlag för arbetet med den nationella avfallsplanen och det förebyggande programmet.

4. Vägledning till föreskrifterna

Här beskrivs hur de olika paragraferna i föreskrifterna bör tillämpas. Vidare beskrivs olika aspekter som bör beaktas i arbetet med att ta fram avfallsplanen. Stor vikt läggs vid att flera olika funktioner i kommunen bör engageras i arbetet med att ta fram planen. Samråd och förankring är en viktig del i processen.

4.1. Syfte, mål, åtgärder och styrmedel

4 § Syfte med kommunens avfallsplan

4 § I avfallsplanen ska syftet med planen beskrivas.

Kommunens avfallsplan är ett viktigt styrdokument i kommunens arbete med att uppfylla nationella, regionala och lokala mål inom avfallsområdet. Avfallsplanens syfte ska tydligt visa på kommunens ambition och inriktning på avfallsområdet. Syftet pekar ut den övergripande inriktningen på planen och svarar på frågan: vad är motivet till att avfallsplanen upprättas eller revideras? Syftet ska alltid utgå från kravet om vilka uppgifter avfallsplanen ska innehålla enligt miljöbalken 15 kap. 41 §. I sista meningen framgår att:

» *Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet.*

Avfallsplanen kan också ha andra syften kopplade till avfallshanteringen, till exempel att förbättra arbetsmiljön vid hantering av avfall eller estetiska aspekter.

Syftet med kommunens avfallsplan avgör hur arbetet med att ta fram eller revidera planen organiseras och genomförs. Med utgångspunkt i att syftet ska uppnås utvecklas mål, strategier och förslag på åtgärder. Att återkoppla till syftet är väsentligt under hela processen med att ta fram planen. Ett väl definierat syfte ger också god vägledning i arbetet med miljöbedömningsprocessen då möjliga alternativ ska identifieras, beskrivas och bedömas utifrån syftet med planen. Syftet med att ta fram en ny plan eller revidera den gamla kan variera över tid och vara olika från kommun till kommun, beroende på kommunens arbetsinriktning och behov.

För att betona att avfallsplanen spelar en central roll i övergången till en cirkulär ekonomi har vissa kommuner valt att kalla avfallsplanen för exempelvis kretsloppsplan i stället. Det här kan vara ett bra sätt att göra planen till hela kommunens plan; det är dock viktigt att det ändå framgår tydligt att det rör sig om en avfallsplan, för att möta kraven i 15 kap. 41–44 §§ miljöbalken och för att planen ska vara lätt att hitta, exempelvis på kommunens webbplats.

Exempel på formuleringar som kan beskriva avfallsplanens syfte:

- Syftet med denna avfallsplan är att skapa en hållbar resursanvändning där avfall förebyggs, material och produkter stannar i kretsloppet och det avfall som ändå uppstår ses som en resurs.
- Syftet med denna avfallsplan är att skapa ett brett engagemang för avfallsfrågor och att inspirera till handlingar som bidrar till att nå avfallsplanens mål.
- Syftet med denna avfallsplan är att skapa ett viktigt styrdokument som ska visa riktningen för arbetet inom avfallsområdet så att kommunen kan uppfylla nationella, regionala och lokala mål och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Avfallsplanen ska också ligga till grund för kommunens och andra aktörers arbete inom avfallsområdet; exempelvis vid planering av nya områden och prövning av bygglov.
- Syftet med denna avfallsplan är att förebygga avfall och utveckla hantering av det avfall som trots det uppstår.
- Syftet med denna avfallsplan är att ange mål och åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet och öka återvinningen.
- Syftet med denna avfallsplan är att långsiktigt styra avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle.
- Syftet med denna avfallsplan är att minska miljöbelastningen från kommunens verksamhet och bidra till att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen.
- Syftet med denna avfallsplan är att bidra till att nationella miljökvalitetsmål uppnås.

5 § Mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall

5 § Avfallsplanen ska innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för.

För avfall som kommunen inte ansvarar för ska avfallsplanen innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera detta avfall, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta

BEGREPPET HANTERA AVFALL

Med begreppet hantera avfall avses i 15 kap. 5 § miljöbalken att:

1. samla in, transportera, sortera, återvinna, bortskaffa eller ta annan fysisk befattning med avfall, eller
2. vidta åtgärder som inte innebär fysisk befattning med avfall men som syftar till att avfall samlas in, transporteras, sorteras, återvinns, bortskaffas eller byter ägare eller innehavare.

Begreppet har även denna betydelse vid tillämpningen av denna vägledning.

MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR AVFALL SOM KOMMUNEN ANSVARAR FÖR

Med avfall som kommunen ansvarar för avses avfall som kommunen enligt miljöbalkens 15 kap. 20 och 20 a §§ ansvarar för att transportera bort och behandla. Detta omfattar kommunalt avfall, avfall från små avlopp, latrin, samt från 2023 bygg- och rivningsavfall som inte producerats i yrkesmässig verksamhet. Kommunen ansvarar också för insamling och behandling av returpapper från 2022, samt insamling av förpackningsavfall från hushåll och vissa samlokaliserade verksamheter från och med 2024. Utöver detta omfattar kommunens ansvar även avfall som uppstår i kommunens egna verksamheter och som enligt miljöbalkens definition inte är kommunalt avfall (se nedan).

Kommunalt avfall definieras i 15 kap. 3 § miljöbalken som avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll. Avfall från tillverkning, avfall från jord- och skogsbruk samt avfall från fiske är undantagna från definitionen av kommunalt avfall. Det är även uttjänta bilar, bygg- och rivningsavfall samt avfall från septiktankar, avloppsnet och avloppsrening. Mer information om begreppet kommunalt avfall finns i Naturvårdsverkets [Vägledning till begreppet kommunalt avfall](#).¹¹ Som nämns ovan har dock kommunen enligt miljöbalkens 15 kap. 20 och 20 a §§ ansvar för avfall från små enskilda avlopp och för bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet.

En betydande del av avfallet som uppstår i kommunens verksamhet är kommunalt avfall. Det kan exempelvis röra sig om avfall från förskolor, skolor, äldreomsorg och kommunkontor, som till sin art och sammansättning påminner om avfall från hushåll. Även avfall från gaturenhållning är kommunalt avfall, med undantag för material som sand, sten, lera och damm.

Avfall från kommunens verksamhet som inte är kommunalt avfall omfattar exempelvis avfall från reningsverk, bygg- och rivningsavfall och sand från gatusopning. I sin roll som verksamhetsutövare ansvarar kommunen, liksom andra verksamhetsutövare, generellt för hantering av det avfall som kommer från verksamheten och inte är kommunalt avfall.

När det gäller att förebygga avfall har kommunen i sin roll som upphandlare stor möjlighet att använda upphandling som ett strategiskt verktyg för att förebygga avfall och främja cirkulär ekonomi. Upphandlingsmyndigheten har tagit fram stöd och information om [hållbar upphandling](#) för att främja cirkulär ekonomi.¹²

Åtgärder för avfallsförebyggande i de kommunala avfallsplanerna har kartlagts i rapporten [Avfallsförebyggande och återanvändning i kommunala avfallsplaner](#) som är framtagen av Avfall Sverige. Syftet med rapporten är att ge exempel på hur avfallsförebyggande arbete på ett konstruktivt och inspirerande sätt kan formuleras

¹¹ (b) Naturvårdsverket (2023)

¹² (a) Upphandlingsmyndigheten (2023)

och praktiseras i framtagning, genomförande och uppföljning av kommunala avfallsplaner.¹³

Nedan listas exempel på åtgärder uppdelade för kommunalt avfall respektive icke-kommunalt avfall som uppstår i kommunens verksamheter.

Åtgärder för kommunalt avfall

Exempel på åtgärder för kommunalt avfall:

- Informera och inspirera hushåll och verksamheter inom kommunen om hur och varför det är viktigt att förebygga avfall exempelvis genom att minska matsvinn och ändra konsumtionsbeteenden.
- Informera om vad som händer med avfallet som sorterats ut och återkoppla med statistik.
- Arbeta för att produkter och avfall som lämnas på återvinningscentraler styrs till återanvändning och förberedelse för återanvändning via privata aktörer, kommunernas återvinningscentraler/kretsloppsparkar eller andra system.
- Samarbeta med aktörer som tar emot begagnade produkter och erbjuda dem platser för insamling inom kommunen. Det kan till exempel ske på återvinningscentralerna, men även på andra platser i kommunen.
- Inrätta insamlingsbehållare eller andra insamlingssystem för textilier på alla återvinningscentraler i samverkan med andrahandsaktörer.

Vid utformning av mål och åtgärder för insamling av kommunalt avfall bör hänsyn också tas till olika typer av bostadsområden, estetiska kvaliteter och säkerhetskrav. I Boverkets handbok [Avfallshantering – tillgänglig säker och estetisk](#) finns vägledning om utformning för tillgänglighet, användbarhet, säkerhet, estetisk utformning och andra viktiga brukaraspekter.¹⁴

Andra aspekter att ta hänsyn till vid utformning av mål och åtgärder är arbetsmiljön vid hantering av avfall. Vägledning om arbetsmiljön för renhållningsarbetare finns i Avfall Sveriges Handbok för avfallsutrymmen. Handboken innehåller även råd och anvisningar för transport, förvaring, tillgänglighet för boende med mera.

Åtgärder för kommunens övriga avfall

Vid kommunens verksamheter uppstår både kommunalt avfall och annat avfall. Åtgärder bör tas fram både för verksamheternas kommunala avfall och för det övriga avfallet.

För att kunna bedöma behovet av åtgärder för avfall från kommunens verksamheter behöver kommunens egna verksamheter identifieras (exempelvis förskolor, skolor, äldreomsorg, kommunkontor, reningsverk, kommunala avfallsanläggningar och gatuhållning). Dessa verksamheter bör därefter i lämplig utsträckning involveras i arbetet med att ta fram mål och åtgärder i planen, då samverkan leder

¹³ Avfall Sverige (2019)

¹⁴ Boverket (2011)

till att avfallsplanen får en förankring i den kommunala organisationen, som i sin tur innebär att målen i planen i större utsträckning kan uppfyllas.

Åtgärder som kommunen i rollen som verksamhetsutövare kan vidta är exempelvis att ställa krav vid upphandlingar, att minska matsvinnet och att ha en god avfallssortering i kommunens verksamheter. Potentialen i att öka återanvändningen inklusive förberedelse för återanvändning av exempelvis textilier, möbler, och elutrustning bör vara stor inom den kommunala verksamheten. Vidare kan åtgärder behöva vidtas för att förbättra hanteringen av avfall från gaturenhållning och avloppsrening där kommunen är ansvarig.

MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR ÖVRIGT AVFALL

Av 5 § i föreskrifterna framgår att avfallsplanen ska innehålla mål och åtgärder även för övrigt avfall, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta avfall. Kommunen kan påverka avfallet utifrån kommunens olika roller och funktioner, vilket exemplifieras nedan.

Mål och åtgärder utifrån kommunens roll som tillsynsmyndighet

Avfallsplanen bör identifiera behov av åtgärder som kommunen behöver vidta i sin roll som tillsynsmyndighet.

Den nationella avfallsplanen från 2012 lyfte fram följande områden där det finns behov av ökad tillsyn och som fortfarande är aktuella:

- Hantering av bygg- och rivningsavfall.
- Bils-krotarnas demontering, identifiera illegala bils-krotar.
- Lagring av avfall för att minska risken för bränder.
- I samarbete med Naturvårdsverket öka tillsynen av producenter av elutrustning och batterier och aktörer som agerar på producenternas uppdrag.

För att uppnå målet att komma högre i avfallshierarkin är det viktigt att tillsynen på avfallsområdet fungerar och att det kontrolleras om verksamhetsutövare sorterar avfallet i enlighet med resurshushållningsprincipen och avfallshierarkin och miljöbalken, samt följer utsorteringskraven i 3 kap. avfallsförordningen. Tillsyn över exempelvis restauranger och livsmedelsbutiker borde kunna samordnas med annan tillsyn som genomförs på dessa verksamheter.

Mål och åtgärder för tillsyn i den kommunala avfallsplanen bör samordnas med kommunens tillsynsplan och andra relevanta planer och strategier.

Avfallsplanen bör vidare innehålla mål och åtgärder utifrån kommunens roll som tillsynsmyndighet vid rivning- och byggnation enligt plan- och bygglagen.

Exempel på åtgärder kan vara att bättre samordna byggnadsnämndens arbete rörande bygg-/rivningslov och kontrollplan med miljönämndens tillsyn enligt miljöbalken när det gäller hanteringen av bygg- och rivningsavfallet.

Naturvårdsverket har tagit fram [vägledning gällande bygg- och rivningsavfall](#) som

riktar sig till verksamhetsutövare, tillsynsmyndigheter och kommuner när det gäller regler, tillsyn, utsorteringskrav och ansvar.¹⁵

Mål och åtgärder utifrån kommunens roll som ansvarig för att planlägga användningen av mark

I sin roll som fysisk planerare styr kommunen användningen av kommunens mark.

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) är avfallshanteringen ett allmänt intresse och ska uppmärksammas på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen.

Hur bebyggelse och byggnadsverk utformas påverkar möjligheter till återanvändning och hantering av avfall.

Exempel på åtgärder som kommunen kan vidta i sin roll som fysisk planerare för att underlätta avfallshanteringen är att:

- Avsätta ytor för avfallshantering och återanvändningsverksamheter i översiktsplanen och den efterföljande detaljplaneringen.
- Avsätta skyddszoner för avfallsanläggningar.

Det kan också vara lämpligt att inkludera mål och åtgärder om hantering av massor i avfallsplanen. Åtgärder kan exempelvis omfatta att översiktsplanering och framtagande av kommunala detaljplaner ska inkludera identifiering av ytor som kan vara lämpliga för placering av verksamheter som hanterar massor från bygg- och anläggningsverksamhet.

Åtgärder för förpackningsavfall och returpapper

Den kommunala avfallsplanen ska enligt 9 kap. 4–5 §§ avfallsförordningen (2020:614) innehålla uppgifter om åtgärder för att förebygga att förpackningsavfall och returpapper uppstår och åtgärder för att främja återanvändning av förpackningar. Detta bör lämpligen ske i samråd med producenterna. Kraven gäller inte flaskor eller burkar som ingår i ett retursystem och omfattas av förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar. Sedan 2022 ansvarar kommunerna enligt 3 kap. 2 § avfallsförordningen (2020:614) för insamling och behandling av returpapper. Från och med 2024 ansvarar kommunen enligt 6 kap. 3–4 §§ förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar dessutom för insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter. Avfallsplanen bör beskriva hur denna insamling ska gå till och hur kommunen avser att informera om sortering av förpackningsavfallet.

6 § Nedskräpning

6 § Avfallsplanen ska innehålla mål och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning.

Med nedskräpning avses att föremål slängs eller lämnas på plats som allmänheten har tillträde eller insyn till. Skräp kan utgöras av stora föremål och mängder som

¹⁵ Naturvårdsverket (2022)

bilar, fritidsbåtar och byggavfall samt mindre föremål som förpackningar, engångsgrillar och cigarettfimpar. Även organiska föremål som trädgårdsavfall kan utgöra nedskräpning. Nedskräpning kan ske både på mark och i vatten. Dumpning enligt 15 kap. 27 § miljöbalken omfattas inte.

Kommunen ansvarar enligt 2 § lag (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning (gatuhållningslagen) för renhållningen på gator, torg, parker och andra allmänna platser inom detaljplanelagt område som kommunen är huvudman för. Kommunen är även skyldig att städa på andra platser utomhus än de som räknas upp ovan enligt 4 § gatuhållningslagen. Det gäller sådana platser där allmänheten får färdas fritt som exempelvis i skog och på stränder som allmänheten har tillträde till enligt allemansrätten. Kommunens ansvar omfattar även avfall som flutit iland på de svenska stränderna.

En av åtgärderna i [Åtgärdsprogrammet för havsmiljön i Nordsjön och Östersjön](#), åtgärd 23 riktar sig direkt till kommunerna med innebörden att kommunerna vid revidering av de kommunala avfallsplanerna identifierar och belysa hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp samt sätta upp målsättningar för ett sådant arbete.¹⁶

Vattendrag är viktiga transportvägar för avfall. Även om en kommun inte är en kustkommun är det därför viktigt att kommunen arbetar med nedskräpningsåtgärder eftersom skräpet kan föras med nedströms vattendrag och bidra till nedskräpning eller marin nedskräpning i andra kommuner. Samtliga kommuner bör därför ha med åtgärder för att kartlägga och förebygga marin nedskräpning och samverka med andra kommuner i frågan.

Eftersom så mycket av skräpet i skräpmätningar över hela EU visat sig vara engångsplast infördes med start 2021 förbud, märkningskrav och andra åtgärder för att minska nedskräpningen genom EU:s engångsplastdirektiv.¹⁷

Engångsplastdirektivet är infört i Sverige genom en rad förordningar.¹⁸ En av dessa är förordningen om nedskräpningsavgift (2021:1002) som reglerar att kommunen ska kunna få viss ersättning för sina kostnader. Kommuner, enskilt eller tillsammans, kan även ansöka om bidrag hos Naturvårdsverket för [strandstädning i havsnära kommuner](#).¹⁹

Naturvårdsverket har i samarbete med stiftelsen Håll Sverige Rent samt i dialog med Havs- och vattenmyndigheten tagit fram en vägledning om nedskräpning till kommunerna: [Strategiskt arbete för minskad nedskräpning](#). I vägledningen beskrivs hur kommunen på ett strategiskt sätt kan arbeta för minskad nedskräpning.

¹⁶ Havs- och vattenmyndigheten (2021)

¹⁷ Europaparlamentet och rådets direktiv 2019/904/EU

¹⁸ Förordning (2021:996) om engångsprodukter, Förordning (2021:997) om ändring i förordningen om engångsprodukter, Förordning (2021:998) om producentansvar för vissa tobaksvaror och filter, Förordning (2021:999) om producentansvar för ballonger, Förordning (2021:1000) om producentansvar för våtservetter, Förordning (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap, Förordning (2021:1002) om nedskräpningsavgifter

¹⁹ (d) Naturvårdsverket (2023)

Bland annat bör kommunerna upprätta en plan för minskad nedskräpning. Planen ska ses som ett strategiskt styrdokument som bl.a. beskriver de mål och åtgärder som kommunen arbetar med för att minska nedskräpningen. Planen för minskad nedskräpning bör ingå i den kommunala avfallsplanen. I vägledningen framgår det vidare att det är viktigt att det i kommunen finns en ändamålsenlig organisation där det finns ett tydligt utpekat ansvar för att driva arbetet och möjliggöra samarbete över förvaltningsgränser.²⁰

Åtgärder mot nedskräpning är ett initiativ som Håll Sverige Rent har tagit fram som riktar sig till privatpersoner, kommuner, bostadsbolag, företag och organisationer där de samlat förslag på olika åtgärder för att minska nedskräpningen.²¹

Exempel på åtgärder för att minska nedskräpning:

- Gör en skräpkartläggning för att identifiera källorna till skräpet och se var det är möjligt att verka förebyggande, vilken typ av nedskräpning det rör sig om och hur skräpet riskerar att sprida sig vidare.
- Identifiera och inventera problem relaterade till nedskräpning för att kunna utveckla en handlingsplan med fungerande åtgärder för att minska nedskräpningen, inkludera marin nedskräpning som kommer både från land och hav.
- Genomför aktiviteter mot nedskräpning tillsammans med olika aktörer inom kommunen. Det kan till exempel handla om fler papperskorgar, tätare tömning, skolprojekt, lokala informationskampanjer och skräpplockaraktiviteter.
- Följ upp effekten av de aktiviteter som görs, till exempel via skräpmätningar.
- Utveckla samverkan mellan kommunens olika funktioner.
- Genomföra dialoger, samverka och dela erfarenheter med andra kommuner för att lära av goda exempel och arbeta tillsammans då nedskräpning sprids över kommungränser.
- Identifiera spridningsvägarna för det vattenburna skräpet.
- Inrättande av landtoaletter för fritidsbåtlivet för minskad nedskräpning i skärgården.

7 § Så ska mål och åtgärder tas fram

7 § Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och åtgärder ska syfta till att avfallet hanteras enligt avfallshierarkin i enlighet med 2 kap. 5 § och 15 kap. 10 § miljöbalken.

ATT TA FRAM OCH UTFORMA MÅL OCH ÅTGÄRDER

Målen och åtgärderna i avfallsplanen ska utgå från nationella miljö kvalitets- och etappmål, se nästa avsnitt. För kommunen innebär detta att kommunen bör

²⁰ Naturvårdsverket (2013)

²¹ Håll Sverige Rent (2023)

formulera lokala mål och åtgärder som bidrar till att uppnå de nationella målen och som är relevanta för kommunen. Målen och åtgärderna bör även utgå från andra relevanta nationella, regionala och lokala mål, strategier och planer.

Den nationella avfallsplanen och programmet för förebyggande av avfall och eventuella tillhörande strategier och handlingsplaner är centrala dokument att utgå från. Mål och åtgärder i avfallsplanen bör även beakta och samordnas med mål och åtgärder i kommunens övriga planer och strategier med kopplingar till avfall, som till exempel översiktsplan, energiplan, VA-plan, tillsynsplan, klimatplan och miljöplan. Detta ställer krav på långsiktig samordning med de olika funktionerna i kommunen.

Avfallsplanen bör innehålla övergripande mål som anger inriktningen på avfallsarbetet i kommunen på längre sikt (10–15 år fram i tiden). Dessa mål bör brytas ned i konkreta delmål som är både mätbara och tidsatta.

För varje mål bör avfallsplanen innehålla de åtgärder som krävs för att kunna uppnå målet. Med en åtgärd avses en fysisk eller beteendemässig förändring som kan genomföras av privatpersoner, företag eller offentlig sektor där syftet är att nå ett mål inom miljöområdet. Det bör anges vilken av kommunens funktioner som är ansvarig för att genomföra de olika åtgärderna och när åtgärderna kommer genomföras.

Förebyggande av avfallens mängd och farlighet samt hanteringen av farligt avfall bör ges hög prioritet.

Mål och åtgärder bör utformas så att de är möjliga att följa upp.

NATIONELLA MÅL OCH ÅTGÄRDER

Av de nationella miljö kvalitetsmålen, se [Sveriges miljö mål \(sverigesmiljomal.se\)](http://sverigesmiljomal.se) är det främst begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö och god bebyggd miljö som är mål där åtgärder för hållbar avfallshantering har betydelse. Avfallshanteringen har också betydelse för möjligheten att uppnå generationsmålet om att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Där anges ett antal punkter som miljöpolitiken bör fokusera på för att målet ska uppnås.

Punkter som kopplar till avfall är bland annat att:

- kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen
- en god hushållning sker med naturresurserna

För miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö har regeringen fastställt tio preciseringar. En av dessa handlar om hållbar avfallshantering:

» *Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallens påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.*

Dessutom finns följande etappmål för avfall och matsvinn:

Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning

- » *Förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, ska årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 viktprocent.*

Ökad utsortering och biologisk behandling av matavfall

- » *Senast 2023 ska minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara.*

Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning

- » *Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.*

Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall

- » *Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025.*

Vidare finns en strecksats under Generationsmålet som anger att kretsloppen ska vara resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen. Det innebär att användningen av återvunna material ska vara säker ur hälso- och miljösynpunkt genom att återcirkulation av farliga ämnen så långt som möjligt undviks samtidigt som resurseffektiva kretslopp eftersträvas.

8 § Styrmedel

8 § Avfallsplanen ska innehålla en redogörelse för de styrmedel som kommunen planerar att använda för att uppnå målen och genomföra åtgärderna.

Styrmedel är offentliga sektorns verktyg för att genomföra åtgärder. Styrmedel kan delas upp i administrativa, ekonomiska och informativa styrmedel.

Exempel på styrmedel som kommunen förfogar över är:

- information
- avfallsföreskrifter
- utformningen av avfallsavgiften
- tillsyn
- fysisk planering
- upphandling

Genom kravställning vid upphandling kan kommunen i sin roll som offentlig inköpare och upphandlare vara en viktig aktör vid omställningen till en cirkulär ekonomi. Stöd i arbetet finns hos upphandlingsmyndigheten, som har vägledning

om hållbar upphandling för att främja cirkulär ekonomi.²² På upphandlingsmyndighetens webbplats presenteras också lärande exempel bland annat från Botkyrka kommun, som genom samarbete med andra kommuner har genomfört gemensamma upphandlingar. Stora volymer har möjliggjort inköp med höga miljökrav på produkter till bra pris. Ett annat exempel som lyfts är Uppsala kommun som har minskat sin plastanvändning genom tydliga mål om minskad användning av fossil plast.²³

Goteborg är exempel på en kommun som arbetat framgångsrikt med att förebygga avfallet i sina verksamheter. De har tagit fram ett antal checklistor på hur olika verksamheter inom kommunen kan arbeta avfallsförebyggande, såsom kontor, äldreboende, förskola och skola, inköp och upphandling.²⁴

Det finns också exempel på kommuner som använder sig av digitala tjänster för att underlätta återanvändning av möbler och annan utrustning inom de kommunala verksamheterna. Andra exempel på styrmedel som kan användas för att förebygga avfallets mängd och farlighet är informationskampanjer till hushåll och verksamheter. För att förebygga nedskräpning är information ett viktigt styrmedel.

Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning om avfallsförebyggande, där det bland annat redogörs för olika sätt att informera om avfallsförebyggande.²⁵

Naturvårdsverket har även information om hållbar plastanvändning i kommunen: Hållbar plastanvändning i kommunen.²⁶

9 § Uppföljning

9 § Avfallsplanen ska beskriva hur målen och åtgärderna kommer att följas upp.

Det bör framgå vilka eventuella nyckeltal och vilka typer av underlag eller undersökningar som kommer att användas för att följa upp angivna mål. Uppföljning av planens mål och åtgärder bör ske årligen eller med andra lämpliga intervall. Resultatet av uppföljningen bör presenteras för berörda ansvariga politiker.

I projektet *Indikatorer för en resurseffektiv avfallshantering* togs det fram en vägledning om olika avfallsindikatorer: Avfallsindikatorer – Vägledning för hur man kan mäta och följa utvecklingen mot en resurseffektiv avfallshantering. Projektet genomfördes av IVL Svenska Miljöinstitutet AB och Profu AB på uppdrag av och i samarbete med Avfall Sverige, Naturvårdsverket och ett antal avfallsaktörer. Där finns exempel på indikatorer som kan användas för att beskriva hur kommunen utvecklar sin avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin. Vissa

²² (a) Upphandlingsmyndigheten (2023)

²³ (b) Upphandlingsmyndigheten (2023)

²⁴ Göteborgs Stad (2023)

²⁵ (a) Naturvårdsverket (2023)

²⁶ (f) Naturvårdsverket (2023)

av dessa indikatorer används även i Avfall Web, Avfall Sveriges databas för avfallsstatistik.²⁷ Under 2020 uppdaterades schablonerna: [Reviderade schabloner för beräkning av avfallsindikatorer - Avfall Sverige](#)

För att kunna följa utvecklingen av nedskräpningen i kommunen kan skräpmätningar genomföras. I Naturvårdsverkets vägledning om nedskräpning finns en översikt över de metoder som tagits fram för att mäta skräpfrekvensen i tätorter av olika storlek, i parker och grönområden samt på stränder. Dessa metoder har tagits fram av Håll Sverige Rent i samarbete med SCB. [Strategiskt arbete för minskad nedskräpning](#).²⁸

4.2. Framtida insamlingssystem och anläggningar

10 § Bedömning av insamlingssystem, anläggningar och avfallsflödenas framtida utveckling

10 § Avfallsplanen ska innehålla en bedömning av

1. behovet av nya insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall,
2. behovet av nedläggning eller förändring av befintliga insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall,
3. vilka investeringar och andra ekonomiska resurser som behövs för att tillgodose dessa behov, och
4. avfallsflödenas framtida utveckling.

Med insamlingssystem och anläggningar för att hantera avfall avses platser, anordningar, anläggningar och system för att samla in, transportera, lagra och behandla avfall (infrastruktur för avfall).

Exempel på platser, anordningar, anläggningar och system för att hantera avfall är:

- Anläggningar för behandling av avfall (materialåtervinning, rötning, kompostering, energiåtervinning, deponering).
- Avloppsreningsverk som tar emot exempelvis matavfall och/eller slam från enskilda avloppsanläggningar.
- Återvinningscentraler (ÅVC). Bemannade anläggningar för grovavfall, trädgårdsavfall, elavfall, farligt avfall etc. Ibland även med verksamhet för återanvändning.
- Anordningar för insamling av avfall såsom olika typer av kärl, krantömmande behållare, sopsugsystem, matavfallssystem eller avfallsutrymmen med olika typer av kärl, samt insamlingsfordon.

²⁷ Elander et al. (2014)

²⁸ Naturvårdsverket (2013)

- Papperskorgar och källsortering i offentlig miljö.
- Tekniska system för informationshantering, exempelvis vägning av insamlat avfall och sensorer för att mäta fyllnadsgrad i avfallsbehållare.
- Platser för återanvändning och förberedelse för återanvändning.
- Obemannade platser för insamling av förpackningar, tidningar, batterier eller textilavfall.
- Platser för insamling av utsorterat förpackningsavfall från yrkesmässig verksamhet.
- Snötippor och sandupplag för återtagen sandningssand.
- Omlastningsstationer för överlämning av insamlade förpackningar till producentansvarsorganisationerna.

I bedömningen av behovet av ny infrastruktur bör aspekter som rör tillgänglighet, användbarhet, säkerhet, estetisk utformning och andra viktiga brukaraspekter beaktas. I Boverkets handbok Avfallshantering – tillgänglig, säker och estetisk finns inspiration och vägledning vid planering och byggnation av avfallsutrymmen, återvinningsstationer och återvinningscentraler.²⁹

Bestämmelsen avser i första hand de insamlingssystem och anläggningar i kommunen som behövs för att hantera det avfall som kommunen ansvarar för. För att kunna bedöma behovet av ny infrastruktur bör planen även innehålla uppgifter om de behandlingsanläggningar och annan infrastruktur som finns utanför kommunens geografiska gränser och som kommer användas för att hantera det avfall som kommunen ansvarar för.

Syftet med att beskriva infrastrukturen är att kunna bedöma behovet av ny infrastruktur. Beskrivningen bör utgå från en problembild och bör inte vara allt för detaljerad. En bedömning över vilka kommande förändringar och krav som kan påverka den kommunala avfallshanteringens kan vara lämplig att göra, exempelvis genom uppskattningar av kostnader och behov av investeringar eller upphandlingar. I samband med detta bör kommunen även se över sin krisberedskap gällande avfallshantering, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tagit fram information om krisberedskap för den kommunala avfallshanteringens i Handbok i kommunal krisberedskap: 2. Kommunala verksamheter, renhållning.³⁰

Bedömningen av avfallsflödena bör göras på en översiktlig nivå och fokusera på kommunalt avfall och övrigt avfall från de kommunala verksamheterna. Syftet med bedömningen är att kunna bedöma behovet av ny infrastruktur. Vid bedömning av framtida avfallsmängder bör kommunen utgå från prognoser över befolkningsutveckling, byggplaner, utveckling av näringsliv etc.

Framtida avfallsmängder bör åtminstone bedömas så långt framåt i tiden som tidplanen avser. Om planen innehåller övergripande mål för en längre tid bör

²⁹ Boverket (2011)

³⁰ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2021)

bedömningen av avfallsmängder även göras för denna längre tidshorisont. Det kan vara svårt att förutsäga framtida avfallsmängder men bedömningen är ett viktigt underlag för att kunna bedöma behovet av ny infrastruktur.

11 § Koppling till fysisk planering

11 § Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall har tillgodosetts i kommunens översiktsplan och i kommunens övriga arbete med fysisk planering.

Kommunens översiktsplan bör vara ett av underlagen som används vid bedömning av behovet av infrastruktur. Med ”kommunens övriga arbete med fysisk planering” avses bl.a. detaljplaner, bygglov och förhandsbesked.

Det finns behov av att på ett bättre sätt uppmärksamma behovet av infrastruktur för avfall i den fysiska planeringen (vad som ingår i begreppet infrastruktur beskrivs i vägledningen till 10 §). Enligt plan- och bygglagen (2010:900) är avfallshanteringen ett allmänt intresse och ska uppmärksammas på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen. Detta innebär att det vid detaljplaneläggning och i ärenden om bygglov och förhandsbesked ska tas särskild hänsyn till behovet av att anordna avfallshantering.

Vägledning om hur plan- och bygglagen kan användas som ett styrmedel för hållbar avfallshantering finns på Boverkets webbplats [Skapa infrastruktur för återvinning - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)³¹, samt i Boverkets handbok [Avfallshantering – tillgänglig, säker och estetisk](#).³²

Vägledning om hur avfallshanteringen kan inkluderas i den fysiska planeringen finns också i Avfall Sveriges rapport [Bättre plats för avfallstrappan – Hur avfallsfrågor kan hanteras i den fysiska planeringen](#).³³

Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur behovet av infrastruktur för avfallshantering har hanterats i kommunens översiktsplan. Detta innebär att det i avfallsplanen bör finnas en sammanfattning över om det finns platser avsatta för avfallshantering, och vilken typ av avfallshantering dessa platser avser. I de fall översiktsplanen saknar uppgifter om avfallshantering kan detta åtgärdas genom att göra ett tematiskt tillägg om avfall.

Enligt Boverket är kommunens avfallsplan ett viktigt planeringsunderlag som tydligt bör beskriva vilka krav avfallshanteringen ställer på den fysiska planeringen. I översiktsplaneringen bör avfallshanteringens infrastruktur och transportbehov säkerställas. Att även i detaljplane- och bygglovsprocesser planera för en god avfallshantering kan också leda till att misstag som kan vara kostsamma att rätta till kan undvikas. Det kan därför vara lämpligt att i avfallsplanen inkludera åtgärder som syftar till detta, exempelvis genom att skapa rutiner för att säkerställa

³¹ Boverket (2023)

³² Boverket (2011)

³³ Avfall Sverige (2020)

att ansvariga för avfallshanteringen blir en remissinstans för hantering av planer och remisser hos kommunerna.

4.3. Beskrivning av nuläge

12 § Beskrivning av förhållandena i kommunen

12 § Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av de förhållanden i kommunen som påverkar avfallens mängd och sammansättning.

Exempel på förhållanden som kan påverka avfallens mängd och sammansättning är antal invånare och hushåll i kommunen och hur de fördelar sig på boendeform. Andra faktorer som har betydelse är näringslivsstruktur, bostadsbyggande och säsongsvariationer kopplade till turism. Beskrivningen ska avse förhållanden som kan ha påverkan på kommunalt avfall och övrigt avfall som uppstår i kommunen. Översiktsplanen kan innehålla användbara uppgifter för att beskriva nuläget i kommunen.

Det kan även finnas behov av att beskriva den regionala situationen eftersom det kan påverka förhållanden i kommunen. Länsstyrelsen har uppgifter som beskriver situationen i länet.

Nulägesbeskrivningen kan hållas relativt kortfattad, eftersom avfallsplanen framför allt ska blicka framåt och fokusera på mål och åtgärder.

13 § Uppgifter om avfall som kommunen ansvarar för

13 § För avfall som kommunen ansvarar för ska avfallsplanen innehålla uppgifter om

1. var avfallet uppkommer,
2. insamlingsystem, och
3. insamlade avfallsmängder (ton/år) och hur detta avfall hanteras enligt avfallshierarkin i enlighet med 2 kap. 5 § och 15 kap. 10 § miljöbalken.

För avfall som kommunen ansvarar för bör avfallsplanen innehålla uppgifter enligt den indelning som används i Avfall Sveriges databas Avfall Web.

- 1) Farligt avfall, inklusive elutrustning utanför producentansvaret
- 2) Matavfall
- 3) Restavfall (brännbar fraktion som samlas in i kärl o. dyl.)
- 4) Använt matfett (fett och matolja)
- 5) Fettavskiljarslam
- 6) Latrinavfall
- 7) Slam från enskilda avloppsanläggningar
- 8) Övriga fraktioner från enskilda avloppsanläggningar
- 9) Textilavfall
- 10) Metallavfall (exklusive förpackningar)

- 11) Plastavfall (exklusive förpackningar)
- 12) Träavfall (exklusive förpackningar)
- 13) Gipsavfall
- 14) Trädgårdsavfall
- 15) Invasiva växter
- 16) Övrigt grovavfall
- 17) Deponirest
- 18) Returpapper
- 19) Förpackningar³⁴
- 20) Avfall som förberetts för återanvändning
- 21) Planglas

Farligt avfall kan behöva delas upp i fler typer. Exempel på avfallstyper där det kan finnas behov av särredovisning är impregnerat trä, asbest, kemikalierester och spillolja.

Farligt avfall i form av elutrustning som omfattas av producentansvar bör redovisas tillsammans med annat avfall som omfattas av producentansvar, se nedan 14 § Uppgifter om avfall som kommunen inte ansvarar för.

För varje avfallstyp bör planen innehålla uppgifter om insamlingssystem och insamlade mängder. Det kan finnas olika insamlingssystem för olika avfallstyper. Exempelvis kan trädgårds- eller parkavfall samlas in både fastighetsnära och på återvinningscentralen.

För varje avfallstyp bör det i lämplig utsträckning finnas uppgifter om var avfallet uppkommer. Uppgifterna kan redovisas uppdelat på om det kommunala avfallet härrör från hushåll eller från verksamheter. Beroende på de åtgärder och mål som planen innehåller kan andra typer av indelningar vara aktuella, exempelvis en indelning utifrån typ av bostadsområden eller geografisk indelning. Det kan finnas behov av information på denna nivå för att kunna välja rätt typ av åtgärder och styrmedel. Informationen bör dock bara tas fram och redovisas om den är relevant och inte tynger planen i onödan. Fokus bör ligga på mål och åtgärder.

För varje avfallstyp bör det i lämplig utsträckning finnas uppgifter om hur avfallet behandlas fördelat på:

- förberedelse för återanvändning
- materialåtervinning (se nedan)
- energiåtervinning
- bortskaffande

Både totala avfallsmängder (ton/år) och mängd per invånare (kg/person och år) bör anges.

Olika typer av materialåtervinning kan vara:

³⁴ Kommunen ansvarar för insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter från 2024.

- återvinningsförfarande genom vilket avfallsmaterial upparbetas till produkter, material eller ämnen, antingen för det ursprungliga ändamålet eller för andra ändamål
- aerob biologisk återvinning (kompostering)
- anaerob biologisk återvinning (rötning)
- återvinning som konstruktionsmaterial

För materialåtervinning bör planen vidare innehålla uppgifter om hur mycket som verkligen har återvunnits, borträknat avfall som sorteras bort eller som uppkommer som ett rejekt i återvinningsprocessen, i den utsträckning det är möjligt att redovisa dessa uppgifter.

Kommunerna ansvarar sedan 2022 för insamling och behandling av returpapper. Den kommunala avfallsplanen ska enligt 9 kap. 5 § avfallsförordningen innehålla ett särskilt avsnitt om returpapper och platser för insamling av returpapper. Planen ska även innehålla åtgärder för att förebygga att returpapper uppstår.

Från 2024 ansvarar kommunerna även för insamling av förpackningsavfall från hushåll och vissa verksamheter. Insamlingen ska bekostas av producenterna. Se nedan under avsnitt 14 § *Uppgifter om avfall som kommunen inte ansvarar för*.

AVFALL FRÅN KOMMUNENS VERKSAMHET

Kommunens avfall består både av kommunalt avfall och annat avfall. Kommunalt avfall är exempelvis sådant avfall som uppstår vid kommunens förskolor, skolor, äldreomsorg och kommunkontor. Avfall som inte är kommunalt avfall uppstår i kommunens verksamheter i form av exempelvis slam från kommunala reningsverk och aska och rejekt från kommunala avfallsanläggningar. Vidare uppstår avfall vid bygg- och anläggningsarbeten som utförs på uppdrag av kommunen.

Det viktiga är att de kommunala verksamheterna identifieras och att de omfattas av åtgärder i den kommunala avfallsplanen. Det gäller både de kommunala verksamheternas kommunala avfall och övrigt avfall från de kommunala verksamheterna.

14 § Uppgifter om avfall som kommunen inte ansvarar för

14 § För avfall som kommunen inte ansvarar för ska avfallsplanen innehålla översiktliga uppgifter om avfallsmängder och om hur detta avfall hanteras enligt avfallshierarkin i enlighet med 2 kap. 5 § och 15 kap. 10 § miljöbalken.

För avfall som kommunen inte ansvarar för ska avfallsplanen innehålla översiktliga uppgifter om mängder och hantering. Det innebär att ett urval kan göras av vilka uppgifter som redovisas. Urvalet kan till exempel göras med hänsyn till stora arbetsgivare, stora tillverkningsföretag, vilka uppgifter som är tillgängliga, vilka avfallsströmmar som antas ha stor betydelse för hälsa, säkerhet och miljö, aktuella miljömål samt frågor av lokal betydelse. Syftet med att redovisa dessa uppgifter är att det i planen ska finnas tillräckligt med information för att bedöma behovet av

mål och åtgärder. Arbetet med att ta fram dessa uppgifter bör inte tillåtas ta allt för mycket tid och resurser. Fokus bör vara arbetet med att ta fram mål och åtgärder.

För avfall som omfattas av producentansvar gäller enligt 9 kap. 4 § avfallsförordningen (2020:614) att en kommunal avfallsplan ska innehålla ett särskilt avsnitt om förpackningar och platser för insamling av förpackningsavfall. Planen ska även innehålla uppgifter om åtgärder för att förebygga att förpackningsavfall produceras och åtgärder för att främja återanvändning av förpackningar. Det gäller dock inte sådana flaskor eller burkar som ingår i ett retursystem och omfattas av förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

Avfall som omfattas av producentansvar bör redovisas enligt nedanstående indelning:

- 1) Förpackningsavfall av papper och kartong
- 2) Förpackningsavfall av plast
- 3) Förpackningsavfall av metall
- 4) Förpackningsavfall av glas
- 5) Förpackningsavfall av trä
- 6) Förpackningsavfall av andra material
- 7) Däck
- 8) Bärbara batterier
- 9) Bilbatterier
- 10) Industriebatterier
- 11) Bilar
- 12) Elutrustning
- 13) Läkemedel
- 14) Cigarettfimpar
- 15) Fiskeredskap, i den mån de samlas in.³⁵

Uppgifterna bör tillhandahållas av producenterna. Syftet med uppgifterna är att kunna analysera behovet av åtgärder och hur styrmedel kan tillämpas. Utöver kommunens ansvar för insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter har kommunen exempelvis ansvar för tillsynen över att insamlingssystemen för elutrustning är lämpliga och att producenter och kommuner uppfyller kraven om samråd. Kommunerna har också ett informationsansvar.

15 § Anläggningar

15 § Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om de anläggningar som kommunen bedömer vara nödvändiga för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för. Avfallsplanen ska även innehålla uppgifter om anläggningar av betydelse i kommunen för att förebygga och hantera det avfall som kommunen inte ansvarar för.

³⁵Från år 2026 ska kommuner varje år, senast den 31 mars, rapportera till Naturvårdsverket hur många fiskeredskap som samlats in och ska anges i kilogram. Kommunerna ska i rapporteringen också uppge vilka kostnader som de har haft för insamlandet. Det första kalenderåret som ska ingå i rapporteringen är 2025.

För att kunna bedöma behovet av ny infrastruktur för avfall och eventuell nedläggning av befintlig infrastruktur (enligt 10 §) ska avfallsplanen innehålla uppgifter om avfallsanläggningar i kommunen. Uppgifterna bör användas i syfte att utnyttja den befintliga kapaciteten på bästa sätt. Uppgifterna bör redovisas så att det framgår vilka anläggningar som används för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för. Även anläggningar som ligger utanför kommunen bör redovisas.

För anläggningar för övrigt avfall räcker det med att redovisa anläggningar av betydelse. Med anläggningar av betydelse avses i första hand tillståndspliktiga anläggningar.

16 § Uppföljning av föregående plan

16 § Avfallsplanen ska beskriva hur mål och åtgärder i den föregående avfallsplanen har följts upp samt resultaten av den uppföljningen.

Det bör framgå vilka eventuella nyckeltal och vilka typer av underlag eller undersökningar som har använts för att följa upp målen och åtgärderna.

Resultaten är ett viktigt underlag för att revidera avfallsplanen eller ta fram en ny avfallsplan. Det är dock viktigt att denna del i avfallsplanen redovisas kortfattat (alternativt läggs i bilaga). Syftet med denna bestämmelse är att kommunen vid framtagande av planen ska dra lärdom av hur föregående plan fungerat och kunna implementera erfarenheterna i den nya planen.

4.4. Nedlagda deponier

17 § Nedlagda deponier

17 § Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om nedlagda deponier. För varje nedlagd deponi ska en bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa och miljön redovisas. För de nedlagda deponier där kommunen har varit verksamhetsutövare ska planen även innehålla uppgifter om vidtagna och planerade åtgärder för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön.

Med nedlagd deponi avses en deponi där alla åtgärder för utsläppsbegränsning och kontroll efter deponins aktiva fas är avslutad. I den aktiva fasen ingår förutom driftfas även efterbehandlingsfasen. Efterbehandlingsfasen omfattar tiden för aktiva åtgärder för utsläppsbegränsning och kontroll efter driftfasen, se vidare 3 d § förordningen (2001:512) om deponering av avfall.

För varje deponi bör plats och namn anges. Vidare bör uppgifter anges om typ av avfall som deponerats, deponiklass, deponerade mängder, deponins utbredning och för vilken tidsperiod som deponin var i drift, förutsatt att dessa uppgifter finns tillgängliga.

Vad det gäller kravet att redovisa vidtagna åtgärder bör det omfatta alla åtgärder som vidtagits sedan deponin lades ned.

Bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa eller miljö bör genomföras enligt Naturvårdsverkets rapport [Metodik för inventering av förorenade områden](#)³⁶ samt Statens geotekniska instituts publikation [Inventering, undersökning och riskklassning av nedlagda deponier - Information och råd](#)³⁷.

För vägledning om utredningsprocessen för ett förorenat område finns tre rapporter från Naturvårdsverket. Syftet är att ge en samlad bild över hur man kan ta fram ett bra beslutsunderlag för val av åtgärd, samt för riskbedömning och prioritering.

- [Rapport 5977, Riskbedömning av förorenade områden](#)³⁸
- [Rapport 5978, Att välja efterbehandlingsåtgärd](#)³⁹
- [Rapport 5976, Riktvärden för förorenad mark](#)⁴⁰

Naturvårdsverket har också tagit fram vägledning på webben [gällande riktvärden för förorenad mark](#).⁴¹

4.5. Samråd och miljöbedömning

18 § Samråd

18 § Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur samråd enligt 15 kap. 42 § miljöbalken angående förslag till ny renhållningsordning har genomförts, och vilka aktörer som har deltagit i samråd

Syftet med samråd är att samrådsparter ska få tillgång till information och få möjlighet att yttra sig så att underlaget för beslut om ny eller ändrad avfallsplan eller program blir utrett i tillräcklig omfattning.

Enligt 15 kap. 42 § miljöbalken ska kommunen på lämpligt sätt och i skälig omfattning samråda med fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Detta innebär att samråd ska ske med berörda aktörer under processen med att ta fram en ny avfallsplan. Därutöver bör kommunen

³⁶ Naturvårdsverket (1999)

³⁷ Rihm (2014)

³⁸ (a) Naturvårdsverket (2009)

³⁹ (b) Naturvårdsverket (2009)

⁴⁰ (c) Naturvårdsverket (2009)

⁴¹ (d) Naturvårdsverket (2023)

Samråda även med andra aktörer som kan ha intresse och/eller vara berörda av innehållet i avfallsplanen (se lista med förslag nedan). Genom att aktörer och allmänhet, det vill säga användarna, medverkar vid samråd kan deras kunskap och perspektiv på tillgänglighet och användarbehov inkluderas i avfallsplanen.

Att i ett tidigt skede involvera berörda aktörer kan öka kvaliteten på avfallsplanen samtidigt som beslut om planer eller program blir bättre förankrade i samhället. Samråd har således både kvalitetsaspekter och demokratiska aspekter.

Förutom att kontinuerliga samråd bör ske med berörda aktörer under processarbetet med att ta fram kommunens nya avfallsplan ska samråd också ske inom miljöbedömningsprocessen (se vägledning till 19 §).

Avfallsplanen utgör tillsammans med kommunens avfallsföreskrifter den kommunala renhållningsordningen. Innan renhållningsordningen kan beslutas av kommunfullmäktige ska den ställas ut enligt krav i miljöbalken 15 kap 42–43 §§. En ny eller reviderad kommunal avfallsplan ska därför, tillsammans med eventuell miljökonsekvensbeskrivning, ställas ut för granskning/samråd under minst fyra veckor. Kommunen ska informera om utställningen på sin webbplats innan utställningstidens början. Informationen ska innehålla uppgift om förslagets huvudsakliga innebörd, var det ställs ut samt inom vilken tid och till vem som synpunkter ska lämnas.

Exempel på aktörer som kan vara lämpliga att samråda med vid framtagandet av avfallsplanen (listan är inte komplett utan utgör exempel på aktörer):

- konsumentrådgivare
- byggbolag
- näringslivsutvecklare
- fastighetsägare (kommunala såväl som privata)
- utbildningsansvariga
- evenemangsanordnare
- aktörer (kommunala såväl som privata) verksamma inom insamling, sortering, återanvändning och materialåtervinning. Här ingår även tillståndsgivna insamlingssystem enligt producentansvarsförordningarna om förpackningar (2022:1274) och elutrustning (2022:1276)
- organisationer (branschorganisationer, NGO:s etc.)
- allmänhet
- länsstyrelsen
- närliggande kommuner

Länsstyrelsen är alltså en av aktörerna som kommunen bör samråda med, enligt de krav som ställs på samråd i samband med att kommunens renhållningsordning revideras. Samråd med länsstyrelsen ska dessutom hållas angående undersökning om betydande miljöpåverkan. Detta ska normalt sett göras tidigt i processen och innan samråd enligt 15 kap. miljöbalken sker. Se även vägledning om 19 § nedan.

19 § Miljöbedömning av planer och program

19 § Avfallsplanen ska innehålla uppgifter om en strategisk miljöbedömning har gjorts enligt 6 kap. 3 § miljöbalken. Om en strategisk miljöbedömning inte behöver göras ska beslut i frågan om miljöpåverkan enligt 6 kap. 7 § miljöbalken bifogas avfallsplanen.

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas (6 kap. 1 § miljöbalken). Kommunens avfallsplan syftar till att minska miljöpåverkan av avfallet och miljöbedömningen ska säkerställa att avfallsplanen leder i rätt riktning. För att det ska vara möjligt måste arbetet med miljöbedömningen integreras i arbetet med avfallsplanens utformning redan i ett tidigt skede, det vill säga så snart arbetet med planen påbörjas.

UNDERSÖKNING OCH UNDERSÖKNINGSSAMRÅD

För att avgöra om en miljöbedömning krävs ska kommunen göra en undersökning, det vill säga en bedömning av om planens genomföranden kan antas medföra betydande miljöpåverkan, såväl negativ som positiv. Undersökningen måste göras i ett tidigt skede av planprocessen för att en eventuell miljöbedömning ska kunna integreras i planprocessen.

I 2 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) finns specificerat när en betydande miljöpåverkan ska antas. För de planer och program där beslut fattats om att ingen betydande miljöpåverkan kan antas uppstå till följd av genomförandet ska inte någon miljöbedömning göras. Om en avfallsplan anger förutsättningarna för kommande tillstånd för verksamheter och åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen ska betydande miljöpåverkan antas och därmed krävs en miljöbedömning vid framtagandet av planen. Det kan exempelvis handla om att avfallsplanen omfattar vissa tillståndspliktiga anläggningar enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251).

Samråd med länsstyrelsen om betydande miljöpåverkan ska ske i början av avfallsplanprocessen. Detta samråd ska alltså normalt sett ske innan samrådet enligt 15 kap. miljöbalken (se vägledning om 18 §). Att involvera länsstyrelsen i ett tidigt skede i processen med att ta fram avfallsplanen gör att länsstyrelsen kan vägleda kommunen i arbetet med undersökningen och inför arbetet med miljöbedömningens genomförande samt vid framtagandet och avgränsning av en eventuell miljökonsekvensbeskrivning. Enligt 6 kap. 7 § miljöbalken ska kommunen efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet eller ändringen av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan och göras tillgängligt för allmänheten. Om kommunen fattar beslut om betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning göras och en

miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram. Normalt sett fattas beslutet av kommunfullmäktige.

En väl utförd och dokumenterad undersökning är en bra utgångspunkt för samråd angående om en miljöbedömning krävs för avfallsplanen. Resultatet av undersökningen ska redovisas i avfallsplanen och göras tillgänglig för allmänheten så snart som möjligt efter att beslut tagits. Det är också lämpligt att de myndigheter och aktörer som deltagit i samrådet underrättas särskilt om slutsatserna av undersökningen.

SAMRÅD OM AVGRÄNSNING AV MILJÖBEDÖMNINGEN

När en avfallsplan upprättas eller ändras på ett sätt som bedöms innebära betydande miljöpåverkan ska samråd hållas om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad (6 kap. 9 § miljöbalken). Vad miljökonsekvensutredningen ska innehålla framgår av 6 kap. 11–12 §§ miljöbalken. Vem avgränsningssamråd ska hållas med framgår av 6 kap. 10 §.

Samråd ska också ske när det finns ett färdigt förslag till avfallsplan eller program med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (se även avsnitt 5.5.1). Kommunen som upprättat en miljökonsekvensbeskrivning ska informera om hur berörda myndigheter och kommuner samt allmänheten och andra intresserade aktörer kan ta del av miljökonsekvensbeskrivningen. I praktiken kan detta samordnas med att förslaget till avfallsplan ställs ut.

Vägledning till hur kommunen ska, bör och kan agera för att följa de bestämmelser om miljöbedömning av avfallsplaner som finns i miljöbalken och miljöbedömningsförordningen finns på Naturvårdsverkets webbplats.

[Strategisk miljöbedömning – miljöbedömning för planer och program.](#)⁴²

Regler och vägledning finns också här:

- Miljöbedömningsförordning (2017:966)
- [Handbok Avfallsplanering, Rapport 2018:16, Avfall Sverige. \(Kapitel 9 Samråd och miljöbedömning\)](#)⁴³

20 § Funktioner som medverkat vid framtagandet

20 § Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av vilka kommunala funktioner som har medverkat vid framtagande av avfallsplanen.

Kommunen har olika nämnder, förvaltningar, funktioner och roller som bör involveras i arbetet med kommunens avfallsplan om förebyggande och hantering av avfall. För att på bästa sätt ta ansvar för att utveckla kommunens plan om förebyggande och hantering av avfall för att uppnå miljö kvalitetsmålen,

⁴² (e) Naturvårdsverket (2023)

⁴³ Avfall Sverige (2018)

etappmålen och andra relevanta mål, strategier och planer samt föregå med gott exempel är det viktigt att olika delar av kommunens verksamhet deltar aktivt i arbetet med avfallsplanen. I många kommuner sköts planering och utförande av avfallshanteringen av kommunala bolag eller kommunalförbund. För att underlätta förankringen i den kommunala organisationen och bidra till att avfallsplanen kan användas som ett strategiskt dokument kan det vara lämpligt att avfallsplanen i dessa fall tas fram i nära samarbete mellan kommunen och bolaget/förbundet.

Exempel på verksamhetsgrenar och funktioner inom kommunen som bör involveras vid framtagandet av avfallsplan för att säkerställa att föreslagna mål och åtgärder i avfallsplanen uppnås och följs upp är (listan är inte komplett utan utgör exempel på funktioner/roller):

- kommunala verksamheter (kommunala förskolor, skolor, äldreomsorg, kommunkontor, reningsverk etc.)
- tillsynsmyndigheter (enligt miljöbalken och rivning enligt plan- och bygglagen)
- ansvariga för bygglov, tillstånd och fastighetsfrågor
- ansvariga för att planlägga användningen av mark/fysisk planering (detaljplan och översiktsplan)
- kommunens hållbarhetsstrateg, miljösamordnare etc.
- kommunens konsumentrådgivare
- kommunens näringslivsutvecklare
- kommunala fastighetsbolag
- kommunens utbildningsansvariga
- kommunens evenemangsanordnare
- kommunens egna eller upphandlade insamlare av avfall
- Ansvariga för planering, insamling, sortering, återanvändning och materialåtervinning inom kommunen

Det kan också vara lämpligt att i ett tidigt skede informera och involvera kommunens beslutsfattare.

4.6. Lämnande av information och uppgifter

21 § lämnande av information till hushållen

21 § Kommunen ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder.

Information om avfallsförebyggande åtgärder bör lämnas till alla hushåll i kommunen. En rekommendation är att kommunen också ger information om avfallsförebyggande åtgärder till verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för. Naturvårdsverket har tagit fram en separat vägledning om kommunens arbete med att informera om avfallsförebyggande:

[Informera hushåll om åtgärder för att förebygga avfall - vägledning om kommunernas ansvar \(naturvardsverket.se\)](#)⁴⁴

22 § Lämnande av uppgifter till länsstyrelsen

22 § Kommunen ska lämna följande uppgifter om innehållet i den kommunala avfallsplanen till länsstyrelsen

1. datum för antagande av planen,
2. en sammanställning av mål, åtgärder och styrmedel enligt 5–8 §§,
3. resultaten av uppföljningen av föregående plan enligt 16 §, och
4. uppgifter om nedlagda deponier enligt 17 §.

Kommunens sammanställning över uppgifter om den kommunala avfallsplanen enligt 22 § punkt 1–4 ska lämnas över till länsstyrelsen. Länsstyrelsen bör lämna närmare anvisningar till kommunen om hur sammanställningen bör utformas. En möjlighet är att länsstyrelsen tar in uppgifterna via Avfall Sveriges databas Avfall Web.⁴⁵

Uppgifterna om resultatet av uppföljningen av föregående plan enligt 22 § punkt 3, bör redovisas översiktligt och det bör framgå vilka mål, åtgärder och styrmedel som följts upp enligt 16 §.

Syftet med länsstyrelsens sammanställning av de kommunala avfallsplanerna är bland annat att den ska utgöra ett underlag för:

- Naturvårdsverkets arbete med att ta fram nationella avfallsplanen, programmet för förebyggande och andra strategier och handlingsprogram inom avfallsområdet.
- att länsstyrelsen ska kunna bedöma utvecklingen av avfallshanteringen i länet och i vilken grad planerna bidrar till att nå regionala och nationella mål inom avfallsområdet
- att länsstyrelsen ska få en överblick över aktualiteten hos avfallsplanerna och kunna upplysa kommunerna om behov av uppdatering.

23 § Länsstyrelsens sammanställning

23 § Länsstyrelsens sammanställning av kommunernas avfallsplaner enligt 9 kap. 9 § avfallsförordningen (2020:614) ska särskilt innehålla de uppgifter som kommunen har redovisat enligt 22 § 1–3.

⁴⁴ (a) Naturvårdsverket (2023)

⁴⁵ I stort sett alla kommuner redovisar uppgifter om avfall i Avfall Web. Där finns också möjligheter att redovisa uppgifter om innehållet i den kommunala avfallsplanen. Länsstyrelsen har möjlighet att hämta uppgifter från Avfall Web.

Länsstyrelsen fyller en viktig funktion i den kommunala avfallsplaneringen. Utöver det ansvar som anges i 9 kap. 9 § avfallsförordningen (2020:614) består denna funktion bl.a. i att länsstyrelserna deltar i samråd om avfallsplan och tillhörande miljöbedömningar. Länsstyrelsen kan vägleda kommunerna i beslut huruvida en miljöbedömning behöver genomföras, samt innehåll och avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen när en sådan ska tas fram. Därutöver är det viktigt att länsstyrelsen allmänt vägleder, inspirerar och motiverar kommunerna i arbetet med kommunal avfallsplanering, samt verkar för att samarbetet mellan kommunerna underlättas. I detta arbete bör länsstyrelsen också verka för att kommunerna i sina planer fokuserar på åtgärder som bidrar till att nå de nationella målen inom avfallsområdet.

Enligt 9 kap. 9 § avfallsförordningen ska länsstyrelsen sammanställa kommunernas avfallsplaner. Utifrån denna sammanställning får länsstyrelsen en överblick över avfallsplaneringen i länet och i vilken grad planerna kan bidra till att nå de nationella målen. Länsstyrelsen kan också se om det finns planer som är gamla och bör då uppmuntra kommunerna att uppdatera sina planer.

Vidare ska länsstyrelsen enligt 9 kap. 9 § avfallsförordningen överlämna sammanställningen till Naturvårdsverket. För Naturvårdsverket är sammanställningen ett viktigt underlag för att se hur den kommunala avfallsplaneringen fungerar och är i linje med de nationella målen. Sammanställningen utgör också ett underlag i arbetet med att revidera den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet, samt andra strategier och handlingsprogram inom avfallsområdet.

Sammanställningen av kommunernas planer behöver bara lämnas över på begäran från Naturvårdsverket. Naturvårdsverket kommer att lämna närmare anvisningar till länsstyrelserna om hur sammanställningen bör göras.

24 § Lämnande av uppgifter till Naturvårdsverket

24 § Kommunen ska på begäran av Naturvårdsverket lämna uppgifter om

1. avfallsförebyggande åtgärder och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning,
2. den avfallshantering som bedrivs, och
3. resultatet av avfallshanteringen jämfört med avfallsplanen.

Naturvårdsverket har en skyldighet att se till att det finns ett avfallsförebyggande program och en nationell avfallsplan. Genom revideringen av avfallsdirektivet inom ramen för avfallspaketet har det gjorts ändringar som innebär att kraven på medlemsstaternas avfallsförebyggande program blir mer omfattande (artikel 29 i avfallsdirektivet).⁴⁶ Ändringarna innebär att programmen får en mer central roll för övergången till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi.

⁴⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851

Medlemsstaterna ska i programmen beskriva vilka avfallsförebyggande åtgärder som finns och hur de bidrar till avfallsförebyggande. Sedan tidigare ska de kommunala avfallsplanerna innehålla mål och åtgärder för att förebygga avfall. Mot bakgrund av de högre kraven så behöver Naturvårdsverket få in uppgifter från kommunerna om de avfallsförebyggande åtgärder som bedrivs och resultatet av dessa, som kan användas som underlag vid arbetet med framtagandet av programmen.

Sedan tidigare finns krav på att de kommunala avfallsplanerna ska innehålla mål och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpning. Det finns krav på att de nationella avfallsplanerna ska innehålla uppgifter om åtgärder för att motverka och förebygga all slags nedskräpning, varför även dessa uppgifter behöver redovisas till Naturvårdsverket som underlag till den nationella avfallsplanen.

Naturvårdsverket kommer i god tid att lämna närmare anvisningar till kommunerna gällande vilka uppgifter som ska lämnas in samt hur uppgifterna ska lämnas in.

Källhänvisning

RAPPORTER, HANDBÖCKER, WEBBSIDOR OCH WEBBVÄGLEDNING

Avfall Sverige (2018). *Handbok i avfallsplanering*. Miljö & Avfallsbyrån i Mälardalen AB. Rapport 2018:16.

Avfall Sverige (2019). *Avfallsförebyggande och återanvändning i kommunala avfallsplaner*. Avfall Sverige. Rapport 2019:25.

Avfall Sverige (2020). *Bättre plats för avfallstrappan – Hur avfallsfrågor kan hanteras i den fysiska planeringen*. Avfall Sverige. Rapport 2020:12.

Boverket (2011). *Avfallshantering – tillgänglig, säker och estetisk. Inspiration och vägledning vid planering och byggande av avfallsutrymmen, återvinningsstationer och återvinningscentraler*. Boverket.

Boverket (2020). Skapa infrastruktur för återvinning.

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmannaintressen/hansyn/miljo_klimat/klimatpaverkan/resursanvandn/atervinning/ [2023-04-13]

Elander, M., Holmström, D., Jensen, C., Stenmarck, Å., Sundberg, J (2014). *Avfallsindikatorer Vägledning för hur man kan mäta och följa utvecklingen mot en resurseffektiv avfallshantering*. Stockholm: IVL Svenska Miljöinstitutet. Rapport B2153.

Europeiska unionens råd (2018). Pressmeddelande 22 maj 2018: Avfallshantering och återvinning: rådet antar nya bestämmelser.

<https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2018/05/22/waste-management-and-recycling-council-adopts-new-rules/> [2023-04-19]

Göteborgs stad (2023). *Förebygg avfall i Göteborgs Stad*.

<https://goteborg.se/wps/portal/start/foretag-och-organisationer/tillstand-och-regler/hantera-avfall/regler-och-ansvar-for-avfallshantering/forebygg-avfall-i-goteborgs-stad> [2023-04-11]

Havs- och vattenmyndigheten (2021). *Marin strategi för Nordsjön och Östersjön – Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 enligt havsmiljöförordningen*. Havs- och vattenmyndigheten. Rapport 2021:20.

Håll Sverige Rent (2023). Åtgärder mot nedskräpning.

<https://hsr.se/atgarder-mot-skrap> [2023-04-06]

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2021) *Handbok i kommunal krisberedskap – 2. Kommunala verksamheter – Renhållning*.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). ISBN: 978-91-7927-158-9

Naturvårdsverket (1999). *Metodik för inventering av förorenade områden – Analys och testmetoder*. Naturvårdsverket. Rapport 4947.

(a) Naturvårdsverket (2009). *Riskbedömning av förorenade områden – En vägledning från förenklad till fördjupad riskbedömning*. Naturvårdsverket. Rapport 5977.

(b) Naturvårdsverket (2009). *Att välja efterbehandlingsåtgärd – En vägledning från övergripande till mätbara åtgärds mål*. Naturvårdsverket. Rapport 5978.

(c) Naturvårdsverket (2009). *Riktvärden för förorenad mark – Modellbeskrivning och vägledning*. Naturvårdsverket. Rapport 5976.

Naturvårdsverket (2013). *Strategiskt arbete för minskad nedskräpning – Vägledning för kommuner*. Naturvårdsverket. Rapport 6551.

Naturvårdsverket (2015). *Kommunal avfallsplanering enligt föreskrifter och allmänna råd*. Miljö & Avfallsbyrån.

Naturvårdsverket (2017). *Kommunal avfallsplanering – vägledning om kommunala avfallsplaner och förebyggande och hantering av avfall*. Naturvårdsverket. Rapport 6760.

Naturvårdsverket (2022). *Vägledning om bygg och rivningsavfall*.
<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avfall/bygg--och-rivningsavfall/> [2022-11-14]

(a) Naturvårdsverket (2023). *Informera hushåll om åtgärder för att förebygga avfall*. Naturvårdsverket.

(b) Naturvårdsverket (2023). *Vägledning till definitionen kommunalt avfall, version 2*. Naturvårdsverket.

(c) Naturvårdsverket (2023). *Strandstädning i havsnära kommuner*.
<https://www.naturvardsverket.se/bidrag/strandstadning/> [2023-04-06]

(d) Naturvårdsverket (2023). *Riktvärden för förorenad mark*.
<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/fororenade-omraden/riktvarden-for-fororenad-mark/> [2023-04-14]

(e) Naturvårdsverket (2023). *Miljöbedömningar enligt kapitel 6 miljöbalken*.
<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning> [2023-04-14]

(f) Naturvårdsverket (2023). *Hållbar plastanvändning i kommunen*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/plast/hallbar-plastanvandning/plast-i-kommunen> [2023-04-18]

Rihm, Thomas (2014). *Inventering, undersökning och riskklassning av nedlagda deponier – Information och råd*. Linköping: Statens geotekniska institut. SGI Publikation 14.

(a) Upphandlingsmyndigheten (2023). *Hållbar upphandling*.
<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/> [2023-04-04]

(b) Upphandlingsmyndigheten (2023). *Lärande exempel.*

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/kunskapsbank-for-offentliga-affarer/larande-exempel/> [2023-04-11]

REGELVERK

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävandet av vissa direktiv.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall.

SFS 1998:808. Miljöbalk.

SFS 1998:814. Lag med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning

SFS 2010:900. Plan- och bygglag.

SFS 2017:966 Miljöbedömningsförordning.

SFS 2022:1274. Förordning om producentansvar för förpackningar.

SFS 2022:1425 Förordning om nedskräpningsavgifter.

NFS 2017:2. Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall.

NFS 2020:6 Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall.

Kommunal avfallsplanering

Vägledning om tillämpningen av Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall

Denna vägledning till Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6) är en uppdatering av den vägledning som togs fram 2017. Föreskrifterna uppdaterades 2020 och två nya paragrafer infördes för att uppfylla krav i EU:s avfallsdirektiv. De nya paragraferna innebär en skyldighet för kommunerna att lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder samt att kommunen på begäran ska lämna uppgifter till Naturvårdsverket om avfallsförebyggande åtgärder, hantering av avfall, samt resultatet av avfallshantering.

Vägledningen innehåller information om olika aspekter att ta hänsyn till vid framtagandet av en kommunal avfallsplan. Vägledningen innehåller också en beskrivning av de regler som styr avfallsplaneringen.

Huvudmålgrupp för vägledningen är kommunerna, som är ansvariga för att ta fram den kommunala avfallsplanen. En annan målgrupp är länsstyrelserna som har en viktig roll i den kommunala avfallsplaneringen.

Med föreskrifterna och vägledningen vill Naturvårdsverket att kommunerna ska lägga stort fokus på avfallsförebyggande åtgärder. Vidare lägger föreskrifterna och vägledningen stor vikt på samverkan inom kommunen, såväl som med andra aktörer i arbetet med att ta fram planen. En god samverkan under hela processen med att ta fram ny eller reviderad avfallsplan höjer kvaliteten och ökar förankringsgraden av planen liksom sannolikheten att åtgärderna i avfallsplanen kommer att genomföras.